

UZASADNIENIE

Pytanie prawne powstało na tle następującego, niespornego stanu faktycznego:

J Z (wnioskodawczynie) z powodu całkowitej niezdolności do pracy otrzymała decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (organu rentowego) z dnia listopada 2009 r. prawo do renty socjalnej na okres od dnia października 2007 r. do dnia listopada 2012 r. W dniu 15 września 2008 r. wnioskodawczynie podjęła naukę w G w Szkocji. Przewidywany w programie studiów termin ich zakończenia przypada na 31 maja 2012 r. Wnioskodawczynie spędza w Polsce święta i wakacje; tu spotyka się z rodziną, ma swój majątek (mieszkanie), lokuje oszczędności i z Polską wiąże swoją przyszłość życiową.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B decyzją z dnia marca 2010 r., wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (Dz.U. Nr 153, poz. 1227 ze zm., dalej jako ustawa) wstrzymał J Z dalszą wypłatę renty socjalnej od dnia marca 2010r. W ocenie organu rentowego z art. 2 pkt 1 ustawy wynika, że prawo do renty socjalnej przysługuje osobie, która zamieszkuje i przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, natomiast wnioskodawczynie we wrześniu 2008 r. wyjechała na studia dzienne do Wielkiej Brytanii, gdzie przebywa do ukończenia studiów, przez co utraciła prawo do renty socjalnej.

W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawczynie podniosła, że pomimo przebywania w Wielkiej Brytanii na studiach, jest stale zameldowana w Ł nadto w Unii Europejskiej obowiązuje swoboda przemieszczania się, a zatem, skoro przebywa czasowo w Wielkiej Brytanii w związku z pobieraniem nauki na studiach wyższych, nie można na tej podstawie wstrzymać realizacji przyznanego jej uprzednio prawa do renty socjalnej.

Sąd Okręgowy w Ł wyrokiem z dnia maja 2010 r., sygn. akt , oddalił odwołanie. Sąd ten stwierdził, że wynikającym z art. 2 ustawy warunkiem otrzymania prawa do renty socjalnej jest zamieszkiwanie i przebywanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W ocenie Sądu Okręgowego miejscem pobytu jest takie miejsce, gdzie dana osoba realizuje

swoje podstawowe funkcje życiowe, to znaczy mieszka, nocuje, spożywa posiłki, wypoczywa, przechowuje rzeczy niezbędne do codziennego funkcjonowania, przyjmuje i nadaje korespondencję. Takim miejscem zamieszkania wnioskodawczynie, w okresie pobierania nauki w Zjednoczonym Królestwie, jest G . Aktualnie wnioskodawczynie przebywa i zamieszkuje zatem w Wielkiej Brytanii, a nie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak wymaga tego art. 2 ust. 1 ustawy. Oceniając zgodność tego przepisu z prawem unijnym Sąd Okręgowy wskazał, że do świadczeń takich jak renta socjalna stosuje się rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 200 z 7 czerwca 2004 r.). Renta socjalna jest świadczeniem nieskładkowym, objętym zakresem zastosowania art. 70 rozporządzenia 883/2004, co dodatkowo potwierdza załącznik nr X do przedmiotowego rozporządzenia, w którym wprost wymieniono to świadczenie. Zgodnie zaś z art. 70 ust. 4 rozporządzenia 883/2004 świadczenia takie jak renta socjalna udzielane są wyłącznie w państwie Członkowskim, w którym zainteresowany ma miejsce zamieszkania oraz zgodnie z jego ustawodawstwem. W konsekwencji zmiana miejsca zamieszkania przez wnioskodawczynię i zamieszkiwanie poza Polską pozbawia ją prawa do renty socjalnej.

Wnioskodawczynie zaskarżyła powyższy wyrok apelacją, zarzucając: 1) nieprawidłowe zastosowanie definicji „miejsca zamieszkania” z art. 25 k.c.; 2) nieprawidłową interpretację art. 2 ustawy w zakresie nabycia prawa do renty socjalnej oraz brak przesłanek do utraty tego prawa z tytułu podjęcia studiów dziennych na terytorium Unii Europejskiej; 3) naruszenie zasady swobodnego przemieszczania się obywateli Unii Europejskiej oraz naruszenie zasady pierwszeństwa prawa unijnego. Wskazując na powyższe zarzuty, wnioskodawczynie wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i wznowienie wypłaty renty socjalnej.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia września 2010r., sygn. akt , zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego i poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że wznowił wnioskodawczynie prawo do wypłaty renty socjalnej, poczynając od dnia marca 2010r.

Sąd Apelacyjny przyjął, że w myśl art. 25 k.c. miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Do uznania określonego miejsca za miejsce zamieszkania konieczne jest więc łączne spełnienie dwóch przesłanek: przebywania w sensie fizycznym w określonej miejscowości (*corpus*) oraz woli (zamiaru) stałego pobytu w tym miejscu (*animus*). Tymczasem w niniejszej sprawie wnioskodawczyni wprawdzie fizycznie przebywa na terytorium Wielkiej Brytanii (*corpus*), jednakże ma wolę powrotu do kraju i z powrotem do kraju wiąże swoją przyszłość (*animus*). Dlatego w ustalonych w sprawie okolicznościach faktycznych należało przyjąć, że wnioskodawczyni ma miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nawet jeżeli podjęła studia za granicą. Nie sposób bowiem uznać za miejsce zamieszkania G w Wielkiej Brytanii, skoro wnioskodawczyni spędza w Polsce święta i wakacje, tu spotyka się z rodziną, ma swój majątek, lokuje oszczędności i z Polską wiąże swoją przyszłość życiową. Natomiast pobyt wnioskodawczyni na terytorium Rzeczypospolitej ma charakter przerywany, co spowodowane jest jej wyjazdami na studia.

Ponadto Sąd Apelacyjny uznał, że za wznowieniem wnioskodawczyni wypłaty świadczenia przemawia postawa wnioskodawczyni, która podejmując studia za granicą dąży, pomimo stwierdzonej całkowitej niezdolności do pracy, do poprawy własnej pozycji konkurencyjnej - w przypadku pojawienia się możliwości podjęcia aktywności na rynku pracy.

Dodatkowo Sąd Apelacyjny uznał, że wznowienie wnioskodawczyni wypłaty świadczenia znajduje uzasadnienie w art. 18 ust. 1 TWE (obecnie art. 21 ust. 1 TFUE), który stanowi część krajowego porządku prawnego i powinien być bezpośrednio stosowany. Zgodnie z tym przepisem każdy obywatel Unii ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków ustanowionych w Traktacie i środków przyjętych w celu jego wykonania. Stosownie zaś do wykładni tego przepisu, przyjętej w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2008 r. w sprawie C-499/06 *Nerkowska* (Zb. Orz. 2008, s. I-3993), należy go interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie ustawodawstwu państwa członkowskiego, które odmawia w sposób generalny i w każdych okolicznościach wypłaty swym obywatelom

pewnych świadczeń (w tej sprawie świadczenia przyznawanego cywilnym ofiarom wojny lub represji) tylko z tego powodu, że nie mają oni przez cały okres wypłaty tego świadczenia miejsca zamieszkania na terytorium tego państwa, lecz na terytorium innego państwa członkowskiego. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że w regulacji traktatowej jest mowa o pobycie, nie zaś o miejscu zamieszkania. W przypadku zaś wnioskodawczynie nie uległo wątpliwości, że ma ona miejsca zamieszkania w Polsce, a jedynie czasowo przebywa na terytorium Wielkiej Brytanii. Biorąc pod uwagę regulację traktatową należało uznać że czasowy pobyt wnioskodawczynie w G nie pozbawia jej prawa do renty socjalnej.

Sąd Apelacyjny zważył również, że analizowane przez Sąd pierwszej instancji - rozporządzenie 883/2004 weszło w życie 1 maja 2010 r., a więc po dacie wydania decyzji z dnia 3 marca 2010 r., zaskarżonej w niniejszej sprawie. Stąd też zgodność tej decyzji z normami prawa europejskiego należało ewentualnie rozstrzygać w oparciu o przepisy rozporządzenia Rady (EWG) 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. dotyczącego stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób pracujących na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się w granicach Wspólnoty (Dz. Urz. WE L 149 z dnia 5 lipca 1971 r.) oraz rozporządzenia Rady (EWG) 574/72 z dnia 21 marca 1972 r., ustalającego sposób stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób pracujących na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się w granicach Wspólnoty (Dz. Urz. WE L 74 z dnia 27 marca 1972 r.). W ocenie Sądu Apelacyjnego, wobec tego, że renta socjalna przyznawana na podstawie przepisów ustawy nie została wymieniona w załączniku IIa do rozporządzenia 1408/71, przepisy tego rozporządzenia nie znajdują w niniejszej sprawie zastosowania.

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości skargą kasacyjną. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie art. 2 pkt 1 ustawy, przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wnioskodawczynie spełnia warunki do przyznania (wznowienia) jej renty socjalnej w sytuacji, gdy od 15 września 2008 r. podjęła naukę w G w

Szkocji, a w Polsce przebywa jedynie w okresie świąt i wakacji oraz art. 386 § 1 k.p.c., przez uwzględnienie apelacji wnioskodawczynie, pomimo zaistnienia podstaw do jej oddalenia w świetle całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego. Organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie apelacji wnioskodawczynie; ewentualnie - o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia września 2011r., sygn. akt , uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wskazał, że renta socjalna ma charakter świadczenia zabezpieczającego, którego celem jest kompensowanie braku możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczenia społecznego ze względu na to, że całkowita niezdolność do pracy powstała przed wejściem na rynek pracy. Prawo do tego świadczenia przysługuje w myśl art. 2 pkt 1 ustawy osobom, które spełniają łącznie trzy podstawowe przesłanki zastosowania ustawy: 1) posiadają obywatelstwo polskie; 2) zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej oraz 3) przebywają na terytorium Rzeczypospolitej. W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że wnioskodawczynie ma obywatelstwo polskie. Sporne natomiast pozostaje, jakie skutki dla przyznanego jej prawa do renty socjalnej ma fakt podjęcia nauki na uczelni w innym państwie członkowskim, połączonej z pobytem na jego terytorium.

Całokształt zachowania wnioskodawczynie uzasadnia konkluzję, że wyraża ona zamiar stałego przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zaś przerwa w faktycznym przebywaniu w miejscu zamieszkania, spowodowana podjęciem nauki w innym państwie, nie jest tożsama ze zmianą miejsca zamieszkania, gdyż ma charakter czasowy. Trafność powyższego założenia interpretacyjnego Sądu Apelacyjnego nie rozstrzyga jednak o prawidłowości wydanego w niniejszej sprawie orzeczenia, gdyż trzecim podstawowym warunkiem, jaki musi być spełniony, aby dana osoba mogła ubiegać się o rentę socjalną i aby prawo to przysługiwało jej nieprzerwanie przez cały okres, na jaki świadczenie to zostało przyznane, jest „przebywanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”. O ile zatem w niniejszej sprawie można przyjąć, że wnioskodawczynie ma miejsce zamieszkania w Polsce, o tyle nieuprawniona jest

konstatacja, że wnioskodawczynie spełnia wymóg przebywania na terytorium państwa polskiego.

W ocenie Sądu Najwyższego prawa gwarantowane przez art. 21 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej nie mają bezwzględnego charakteru, gdyż przepis ten odsyła w zakresie szczegółowych zasad korzystania z prawa do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich do innych postanowień Traktatu oraz do wydanych na jego podstawie aktów prawa pochodnego. Załącznik II a wyliczał specjalne świadczenia nieskładkowe w rozumieniu art. 10a w związku z art. 4 ust. 2a w/w wspólnotowego rozporządzenia 1408/71. W odniesieniu do świadczeń tego rodzaju przepis art. 10a rozporządzenia 1408/71 rozstrzygał, że świadczenia takie osoby uprawnione „otrzymują”, po pierwsze, wyłącznie na terytorium państwa, na którym zamieszkują oraz, po drugie, zgodnie z ustawodawstwem tego państwa (art. 10a ust. 1). Oznacza to, że w przypadku świadczeń takich jak renta socjalna w niniejszej sprawie, rozporządzenie 1408/71 pozwala na wprowadzenie różnych wymogów, które mogłyby ograniczać prawo do swobodnego przemieszczania się i pobytu w rozumieniu art. 21 ust. 1 TFUE. O warunkach nabycia i zachowania prawa do takich świadczeń decyduje bowiem, w myśl art. 10a ust. 1 rozporządzenia 1408/71, prawo państwa członkowskiego, na terytorium którego zamieszkuje osoba uprawniona do świadczenia. Przepisy ustawy uzależniają zaś realizację prawa do renty socjalnej od spełnienia przez osobę uprawnioną wymogu przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co mieści się w zakresie derogacji od zasad wynikających z art. 21 ust. 1 TFUE.

Sąd Najwyższy dostrzegł podniesione przez Sąd Apelacyjny wątpliwości związane z uzależnieniem uprawnień do wypłaty świadczenia rentowego od przebywania na terytorium Polski po przystąpieniu do Unii Europejskiej. Sąd Najwyższy uznał jednak, że z uwagi na zgodność takiego unormowania z przepisami prawa unijnego kwestia ta może być jedynie przedmiotem oceny z punktu widzenia zgodności z konstytucyjną zasadą równego traktowania, w zakresie w jakim różnicuje sytuację prawną uprawnionych pobierających rentę socjalną i kształcących się na terytorium Rzeczypospolitej oraz osób, które mając ustalone prawo do takiego świadczenia podejmują naukę za granicą. Jednakże ze względu na związanie podstawami skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy nie mógł

w niniejszej sprawie rozważyć problemu ewentualnej sprzeczności art. 2 pkt 1 ustawy z art. 32 ust. 1 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, do których odwołuje się Trybunał Konstytucyjny kwestionując konstytucyjność przepisów wprowadzających wymóg przebywania lub zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej jako warunek nabycia lub realizacji prawa do świadczeń z szeroko rozumianego zabezpieczenia społecznego (np. w orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 3 listopada 1992 r., K 12/92, OTK z 1992 r., nr 2, poz. 24; a także z dnia 5 lipca 2010 r., P 31/09, OTK-A z 2010 r., nr 6, poz. 57).

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Apelacyjny podzielił dokonaną przez Sąd Najwyższy interpretację art. 10a ust. 1 rozporządzenia Rady (EWG) 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. dotyczącego stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób pracujących na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się w granicach Wspólnoty (Dz. Urz. WE L 149 z dnia 5 lipca 1971 r.), znajdującą potwierdzenie w wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie C - 154/05 *J. J. Kersbergen-Lap, D. Dams-Schipper v. Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen* (Zb. Orz. z 2006 r., s. I-6249). W konsekwencji za nienaruszający prawa unijnego uznano przewidziany w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) wymóg przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, traktowany zarówno jako warunek nabycia prawa do renty socjalnej, jak i warunek realizacji tego prawa. Sąd Apelacyjny nie mógł zatem odmówić zastosowania tego przepisu i wznowić wypłaty renty socjalnej na rzecz wnioskodawczyni tylko na tej podstawie, że wynikający z niego wymóg stanowi ograniczenie uprawnień przysługujących obywatelowi Unii Europejskiej na podstawie art. 21 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dawny art. 18 ust. 1 TWE).

Sąd Apelacyjny – dzieląc sugestie Sądu Najwyższego – powziął jednak wątpliwości związane z uzależnieniem uprawnień do wypłaty świadczenia rentowego od przebywania na terytorium Polski po przystąpieniu do Unii Europejskiej. Art. 2 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej uzależnia bowiem nabycie i realizację prawa do renty socjalnej nie tylko od posiadania obywatelstwa

polskiego i miejsca zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej, ale także od warunku przebywania na terenie Polski. O ile możliwe jest przyjęcie, że wnioskodawczyni, mająca polskie obywatelstwo, miała miejsce zamieszkania w Polsce, to niewątpliwie miejscem jej pobytu jest Wielka Brytania, gdzie z powodu studiów przebywa przez ponad połowę każdego roku.

Sąd Apelacyjny uznał, że przedstawiona wyżej kwestia powinna być przedmiotem oceny z punktu widzenia zgodności z konstytucyjną zasadą równego traktowania - w zakresie, w jakim różnicuje sytuację prawną uprawnionych pobierających rentę socjalną i kształcących się na terytorium Rzeczypospolitej oraz osób, które mając ustalone prawo do takiego świadczenia podejmują naukę za granicą. W ocenie Sądu Apelacyjnego art. 2 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej pozostaje w sprzeczności z normami, wynikającymi z art. 32 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Nie ma bowiem relewantnych podstaw do różnicowania sytuacji takich osób. Studiowanie za granicą umożliwia uzyskanie nawet wyższych kwalifikacji, bowiem wymusza biegłe posługiwanie się językiem obcym oraz umożliwia studiowanie na kierunkach niedostępnych w kraju.

Podobną kwestię rozstrzygnął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 5 lipca 2010r. w sprawie P 31/09 (OTK-A 2010/6/57) orzekając, że artykuł 9 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w zakresie przesłanki stałego miejsca zamieszkania na obecnym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, w części odsyłającej do art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c w związku z art. 65 tej ustawy jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał Konstytucyjny oparł się na takim rozumieniu zasady równości, zgodnie z którym wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo, według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących jak i faworyzujących. Równość wobec prawa to także zasadność wybrania tego, a nie innego kryterium różnicowania podmiotów (adresatów) prawa. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zasada równego traktowania obliuguje do równego traktowania osób uprawnionych do renty socjalnej, niezależnie od tego, czy studiują w Polsce, czy za granicą.

Konstytucja z 1997 r. wyraźnie akcentuje wolność wyboru miejsca pracy (art. 65 ust. 1 Konstytucji) i wolność przemieszczania się (art. 52 ust. 2). Swoboda

przemieszczania się pracowników (w obrębie Unii Europejskiej) należy do jednej z podstawowych zasad konstrukcyjnych prawa unijnego. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu w/w wyroku z dnia 5 lipca 2010r. - odwoływanie się do zasady domicyliu jako przesłanki ograniczającej uzyskanie wypracowanych przez pracownika uprawnień - jest anachroniczne. Różnicowanie z uwagi na przesłankę domicyliu pracownika sytuacji osób uprawnionych do uzyskania po nim renty rodzinnej jest konstytucyjnie nieuzasadnione.

Sąd Apelacyjny uznał, że konstatacje te należy w pełni odnieść także do realizacji prawa do renty socjalnej.

W art. 2 Konstytucja stwierdza, że Polska jest demokratycznym państwem prawnym. Konsekwencją tego stała się także zasada poszanowania wolności i praw jednostki. W demokratycznym państwie prawnym mają być zabezpieczone nie tylko prawa większości, ale także winien być uznawany głos i wola mniejszości społeczeństwa. Ma to być wszak demokratyczne państwo prawne urzeczywistniające zasady sprawiedliwości społecznej. Również osoby niepełnosprawne i całkowicie niezdolne do pracy powinny mieć możliwość swobodnego studiowania za granicą, bez negatywnych konsekwencji w zakresie ich uprawnień, nabytych w Polsce.

W ocenie Sądu Apelacyjnego kłóciłoby się z zasadą sprawiedliwości społecznej przyznanie prawa do renty socjalnej i jego realizacja (wypłata) wobec osób, które podejmują naukę w Polsce, a odmawianie dalszej wypłaty renty socjalnej osobom, które podejmują naukę poza granicami Polski i tam przebywają przez okres niezbędny do studiowania. Studiowanie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez osoby otrzymujące rentę socjalną jest także w interesie społecznym. Należałoby zaaprobować postawę takich osób jak wnioskodawczynie, która podejmując studia za granicą dąży, pomimo stwierdzonej całkowitej niezdolności do pracy, do poprawy własnej pozycji konkurencyjnej - w przypadku pojawienia się możliwości podjęcia aktywności także na polskim rynku pracy.

Z tych względów – zdaniem Sądu Apelacyjnego - art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268, ze zmianami) w zakresie uzależniającym przyznanie prawa do renty socjalnej i realizację tego prawa od wymogu przebywania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej - jest niezgodny z art. 2 oraz art. 32 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP - obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa. Natomiast w myśl ust. 2 tego artykułu - obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 8 czerwca 2010r., sygn. akt SK 37/09 (OTK-A 2010/5/48) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że postanowienie art. 67 ust. 1 Konstytucji wskazuje na pewną swobodę działania pozostawioną parlamentowi w zakresie urzeczywistniania prawa do zabezpieczenia społecznego. Do ustawodawcy należy wybór rozwiązań, które uważa za optymalne z punktu widzenia potrzeb obywateli oraz wymogów rozwoju gospodarczego kraju. Swoboda wyboru nie jest jednak nieograniczona" (zob. m.in. wyrok TK z 22 czerwca 1999 r., sygn. K. 5/99, OTK ZU nr 5/1999, poz. 100, s. 538). Ustawodawca jest uprawniony do określenia "zakresu i formy" zabezpieczenia społecznego, co oznacza również możliwość ich ograniczenia, w granicach konstytucyjnie uzasadnionych. We wprowadzaniu takich ograniczeń ustawodawca jest jednak skrupowany wyznacznikami konstytucyjnymi o charakterze pozytywnym i negatywnym" (wyrok TK z 8 maja 2000 r., sygn. SK 22/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 107).

W ocenie Sądu Apelacyjnego – również w kontekście art. 67 Konstytucji - ustawodawca nie spełnił warunku konstytucyjnego, ustalając w art. 2 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej zakres dopuszczalności przyznania renty socjalnej, poprzez stwierdzenie, że przysługuje ona wyłącznie osobie „przebywającej” na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. O ile zgodzić się można z zastosowaniem kryterium zamieszkiwania (rozumianego jako łączne spełnienie dwóch przesłanek: przebywania w sensie fizycznym w określonej miejscowości (corpus) oraz woli (zamiaru) stałego pobytu (animus) w tym miejscu) na terenie Polski, o tyle zastosowanie kryterium „przebywania” ocenić należy jako zbyt restrykcyjne, ponieważ uniemożliwia nabycie prawa do renty socjalnej i skuteczne realizowanie tego prawa polskim obywatelom, studiującym poza granicami Polski. Trybunał nadto, w orzeczeniu o sygn. akt K 7/95, *expressis verbis* stwierdził, że "konstytucyjne prawo obywateli do ochrony zdrowia oraz do pomocy w razie choroby lub niezdolności do pracy nie może być rozumiane, jako całkowite zdjęcie z obywateli troski o ochronę zdrowia, zwolnienie ich z

